

POSTANOWIENIE

Dnia 25 września 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Mirek (przewodniczący)

SSN Tomasz Artymiuk (sprawozdawca)

SSN Eugeniusz Wildowicz

w sprawie **R. B.**

skazanego za czyny z art. 178 § 1 k.k. i in.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 25 września 2023 r.

zażalenia skazanego

na postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 1 sierpnia 2023 r., III KO 35/23,

o odmowie przyjęcia osobistego wniosku skazanego o wznowienie postępowania,
wobec jego oczywistej bezzasadności,

na podstawie art. 545 § 3 k.p.k. i art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

p o s t a n o w i ł

**uchylić zaskarżone postanowienie i osobisty wniosek
skazanego o wznowienie postępowania przekazać do
ponownego rozpoznania Sądowi Najwyższemu w Izbie Karnej.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 1 sierpnia 2023 r., III KO 35/23, Sąd Najwyższy na podstawie art. 545 § 3 k.p.k. odmówił przyjęcia wniosku R. B. o wznowienie postępowania – zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 7 grudnia 2000 r., sygn. akt II AKa 208/00, utrzymującym w mocy

wyrok Sądu Okręgowego w Kielcach z dnia 25 sierpnia 2000 r., sygn. akt III K 46/00 – wobec jego oczywistej bezzasadności.

Zażalenie na to postanowienie z zachowaniem terminu ustawowego wnioś skazany. Podkreślając, jego zdaniem, zbytni formalizm w rozpoznawaniu jego „słusznych” wniosków o wznowienie postępowania wnioś o wyznaczenie mu obrońcy z urzędu w celu złożenia spełniającego wymogi formalne wniosku.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenie wniesione przez skazanego musiało skutkować uchyleniem zaskarżonego postanowienia i przekazaniem sprawy w zakresie złożonego wniosku o wznowienie postępowania do ponownego procedowania, a to z uwagi na wydanie tego orzeczenia przez sąd nienależycie obsadzony (art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.).

O takiej ocenie poddanego kontroli odwoławczej orzeczenia przesądza pkt 1 uchwały połączonych Izb Sądu Najwyższego: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r. (BSA I-4110-1/2020; OSNKW 2020, z. 2, poz. 7), w którym stwierdzono, że: „Nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3).” Uchwała ta – stosownie do treści art. 87 ust. 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j.: Dz.U. 2023.1093 ze zm. - dalej ustawa o SN) – z chwilą jej podjęcia uzyskała moc zasady prawnej i wiąże każdy skład Sądu Najwyższego, dopóty nie nastąpi – opisane normą art. 88 ust. 2 ustawy o SN – odstępnie od niej. Do dnia wydania niniejszego orzeczenia tryb taki nie został wdrożony, a zatem nie odstąpiono od zasady. W uzasadnieniu powołanej uchwały przeprowadzono szeroką i wszechstronną argumentację prawną, która doprowadziła do jej podjęcia w brzmieniu wyżej wskazanym. Sąd Najwyższy w tym składzie jest zatem związany podjętą uchwałą nie tylko z uwagi na zapis ustawy o SN, ale również dlatego, iż akceptuje argumentację prawną w niej przedstawioną przy dostrzeżeniu, że nie zmienił się stan prawny na tle której ją podjęto.

Poglądu o zachowaniu mocy obowiązującej wskazanej wyżej uchwały nie mógł zmienić fakt wydania przez Trybunał Konstytucyjny wyroku z dnia 20 kwietnia 2020 r., U 2/20, OTK-A 2020, poz. 61 [zob. w tym przedmiocie postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2021 r., I KZ 29/21, OSNK 2021, z. 10, poz. 41, z dnia 29 września 2021, V KZ 47/21 i z dnia 21 stycznia 2022 r., III CO 6/22; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2022 r., III PZP 1/22, OSNPIUS 2022, nr 10, poz. 95 i powołana już wyżej uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22, a wreszcie najnowsze orzecznictwo w tzw. sprawach testowych (art. 29 § 5 ustawy o SN): postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2023 r., II KB 10/22 i z dnia 13 kwietnia 2023 r., III CB 6/23]. Podobnie, co do braku skutku prawnego tak jak wskazany wyżej wyrok Trybunału Konstytucyjnego, ocenić należy te – zapadłe po podjęciu uchwały z dnia 23 stycznia 2020 r. – orzeczenia Sądu Najwyższego, w którego składach zasiadali sędziowie powołani w oparciu o przepisy ustawy o KRS z 2017 r., jako dotknięte wadą z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo z art. 379 pkt 4 k.p.c., a także inne wyroki Trybunału Konstytucyjnego, czy też dokonywane sukcesywnie zmiany ustawy o SN, mające na celu wyłącznie zablokowanie orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (ETPCz) w zakresie dokonanych przez te organy międzynarodowe interpretacji wiążących Polskę norm traktatowych. Przeprowadzoną przez Sąd Najwyższy, w powołanych na wstępie orzeczeniach, wykładnię przepisów Kodeksu postępowania karnego oraz ustawy o Sądzie Najwyższym, w powiązaniu z wykładnią przepisów konwencyjnych dokonaną przez wskazane wyżej Trybunały, ten skład Sądu Najwyższego w całej rozciągłości podziela i do niej się w tym miejscu odwołuje, uznając ją za własną.

Oczywiste tym samym jest, że wydane przez Sąd Najwyższy – w składzie z udziałem sędziego R. W. – orzeczenie dotknięte jest, z uwagi na tryb powołania wyżej wymienionego na urząd sędziego Sądu Najwyższego, bezwzględną przyczyną odwoławczą, o której mowa w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

Pogląd ten wzmacnia wyrok ETPCz z dnia 22 lipca 2021 r. w sprawie *Reczkowicz przeciwko Polsce* (skarga nr 43447/19). W orzeczeniu tym Trybunał interpretującym standard „niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego

ustawą” w rozumieniu art. 6 ust. 1 EKPC w odniesieniu do Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, a do nie został pierwotnie powołany sędzia R. W., uznał, że udział w procesie powoływania w Polsce sędziów takiego organu, jakim jest Krajowa Rada Sądownictwa, w składzie ukształtowanym nowelą z 2017 r. (w efekcie czego organ ten nie jest niezależny od władzy wykonawczej i ustawodawczej) powoduje, że skład orzekający, w który wchodzi osoba tak powołana na urząd sędziego, nie stanowi w konkretnej sprawie niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą w rozumieniu art. 6 ust. 1 EKPC (pkt 284 – szerzej w tym zakresie zob. powoływane już postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2021 r., I KZ 29/21). Mając na względzie wskazane stanowisko ETPCz, Sąd Najwyższy musi uwzględnić fakt, że ewentualne orzeczenie wydane przez skład sądu z udziałem osób powołanych na stanowisko sędziego w procedurze nominacyjnej prowadzonej przed Krajową Radą Sądownictwa w wadliwie ukształtowanej – na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw – procedurze, jest obciążone wadą traktowaną przez ETPCz jako naruszenie art. 6 ust. 1 EKPC, zaś na gruncie prawa polskiego, jako bezwzględna przyczyna odwoławcza w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Należy przy tym podkreślić, że standard prawa do sądu wynikający z art. 45 ust. 1 Konstytucji oraz art. 6 ust. 1 EKPC ma w pełni zastosowanie do postępowań zaklasyfikowanych jako nadzwyczajne w prawie krajowym, o ile takie postępowanie zostało przewidziane w określonej kategorii spraw [por. postanowienie SN z dnia 16 września 2021 r., sygn. akt I KZ 29/21 i zawarta tam argumentacja oraz M. A. Nowicki, *Wokół Konwencji Europejskiej. Komentarz do Europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka*, wyd. 7, s. 502 i cytowane wyroki ETPC, P. Hofmański, A. Wróbel w: L. Garlicki [red.] *Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Tom I. Komentarz do artykułów 1-8*, Warszawa 2010, s. 253; wyrok Wielkiej Izby ETPCz z dnia 11 lipca 2017 r., Moreira Ferreira przeciwko Portugalii (skarga nr 19867/12)].

Jest oczywiste, że skoro sędzia R. W., zasiadający w składach orzeczniczych Izby Dyscyplinarnej uczestniczył w wydaniu rozstrzygnięć, które okazały się nie być orzeczeniami sądu w rozumieniu art. 6 ust. 1 EKPC, to fakt, iż na mocy decyzji administracyjnej zaczął orzekać w nowej jednostce – tj. w Izbie

Karnej Sądu Najwyższego – nie zmienia tej konstatacji, która wynika z przywołanego orzeczenia ETPCz; dalej jego status jest bowiem taki sam, a wady w procesie powołania na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego są takiej natury, jak wywiedziono to w powołanym wyroku Trybunału.

W rozważanym kontekście nie można wreszcie pominąć – na co zwrócono uwagę powyżej – i tego, że sędzia R. W. – jak to już zasygnalizowani – został pierwotnie powołany na stanowisko sędziego właśnie w Izbie Dyscyplinarnej, która to Izba, choć była organem powiązanym administracyjnie z Sądem Najwyższym, jednak sama nie miała statusu sądu w rozumieniu konstytucyjnym (por. uchwała trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., sygn. akt. BSA I-4110-1/2020 oraz uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., sygn. akt I KZP 2/22). Podjęcie przez niego czynności orzeczniczych w Sądzie Najwyższym - Izbie Karnej nastąpiło w związku z tym bez dochowania wymogów określonych w art. 179 Konstytucji RP, a więc bez zachowania procedury przewidzianej dla ubiegania się o stanowisko w sądzie przewidzianym w Konstytucji RP. Przejście osób orzekających w Izbie Dyscyplinarnej do Izb Sądu Najwyższego nastąpiło dzięki regulacjom przyjętym przez większość parlamentarną w ustawie z dnia 9 czerwca 2022 r. (Dz.U. z 2022 r., poz. 1259). Zgodnie z art. 10 tej ustawy to Pierwszy Prezes SN dokonał przeniesienia osób orzekających dotychczas w Izbie Dyscyplinarnej, za ich zgodą, do jednej z Izb Sądu Najwyższego. Tymczasem Konstytucja RP nie przewiduje możliwości powołania na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego czy też z mocy samej ustawy. Należy podkreślić, że akt nominacji Prezydenta RP na stanowisko sędziego dokonywany jest w ramach określonego konkursu dotyczącego konkretnego rodzaju sądu. Osoba, która ubiegała się o stanowisko sędziego w danym sądzie, nie jest więc uprawniona do orzekania w innym rodzaju sądu. Akty nominacji na stanowiska w Izbie Dyscyplinarnej podejmowane były przez Prezydenta RP wyłącznie w ramach konkursu na stanowiska w tej Izbie. Skoro jednak Izba Dyscyplinarna nigdy nie była sądem, nominacje te nie obejmowały możliwości orzekania w Sądzie Najwyższym. Powołanie danej osoby do orzekania w tym Sądzie wymagało więc spełnienia procedury określonej w art. 179 Konstytucji RP przewidującej określone

kompetencje Krajowej Rady Sądownictwa oraz Prezydenta RP. Naruszenie tej procedury, również uzasadnia stwierdzenie braku dochowania instytucjonalnych i ustrojowych gwarancji zapewnienia bezstronności i niezawisłości sądu ukonstytuowanego z udziałem sędziego R. W., który tak właśnie został powołany do orzekania w Izbie Karnej Sądu Najwyższego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 lipca 2023 r., IV KZ 19/23).

Mając na uwadze powyższe okoliczności należy uznać, że skład Sądu Najwyższego, w którym jedynosobowo sędzia R. W. wydał zaskarżone postanowienie, nie spełniał kryteriów określonych w art. 6 ust. 1 EKPC, zaś prowadzone postępowanie było obciążone wadą stanowiącą bezwzględną przyczynę odwoławczą w rozumieniu z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

W tym stanie rzeczy orzeczono jak w sentencji, przekazując wniosek skazanego o wznowienie postępowania do ponownego rozpoznania przez Sąd Najwyższy w Izbie Karnej.

[K.K.]

[ms]

